

ຮອຍເຮືອມເມືອງນາຄ

ແກ່ລົ່ງສິລະປົກຮຽນເຂົ້າຫຼຸດທີ່ ນະຄກທີ່ເຮົາກົມໄກ

ພຄ.ນອຍ ອານາທິບ່າຍ

ຜູ້ອໍານວຍການສົດສານວິຊຍະພັນນາ ມາຮັກທາລີຍ່າຍັງກູ້ມອງກົດກົດກົດກົດ

ແນວດຳກິລຳການຮຽນເຂົ້າຫຼຸດ

ກິດຕັ້ງແຂວງນາຄ

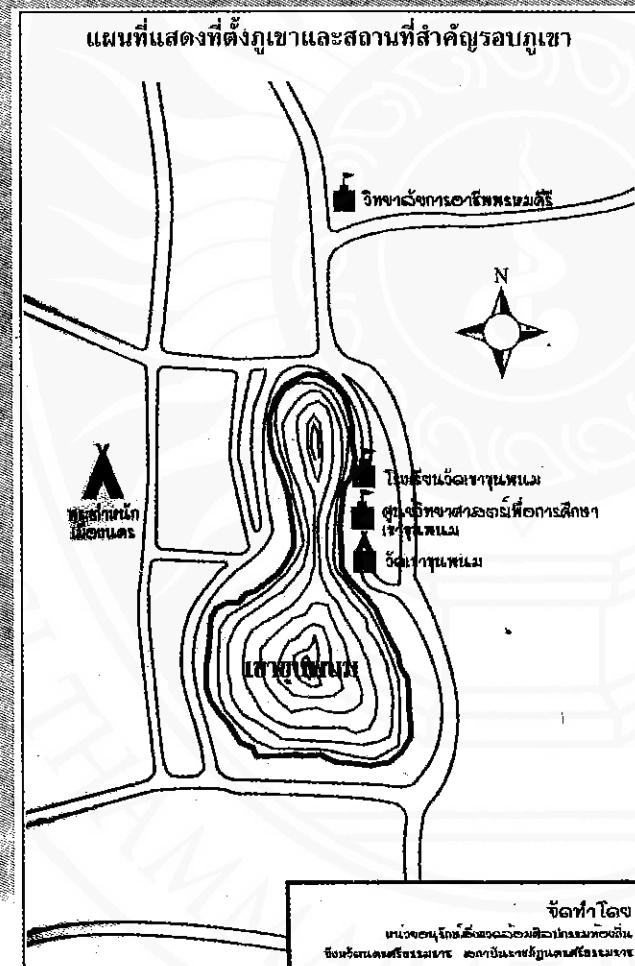
ເຂົ້າຫຼຸດນີ້ແມ່ນດັ່ງອຸປະກອນບັນຫຼາດເຈົ້າ ແນູ່ທີ່ ๑
ດໍານົກບັນກາດ ອໍາເກົາພາກນົກ ລັ້ງຫວັດນກງອງຮຽນຮາຍ
ອຸປະກອນວິດເຂົ້າຫຼຸດນີ້ແມ່ນ ວິພິນທີ່ປະມາດ ຕະຫຼາມ ๗,๐๐๐
ທາງານມຕຣ

ເສັ້ນທາງຄມນາຄນ

ການເຄີນທາງໄປວິດເຂົ້າຫຼຸດນີ້ ສາມເງິນໃຊ້
ເສັ້ນທາງໃນການເຕີນທາງໄດ້ຫລາຍກາງ ແຕ່ທາງທີ່ເຄີນທາງ
ໄປໄດ້ສະດວກທີ່ສຸດ ຄືວ່າເສັ້ນທາງສາຍນາຄ - ນັບພິດໆ ຊຶ່ງ
ເຂົ້າຫຼຸດນີ້ ດັ່ງອຸທ່າງຈາກທີ່ວ່າການອຳນວຍພາກນົກ
ປະມາດ ๓ ກິໂລມຕຣ ເມື່ອດື່ງຫລັກກິໂລມຕຣທີ່ ໂ້າເຊ ເລີ່ວ
ຂວາທີ່ສືບແກນອອກທ່າໄປປະມາດ ๑ ກິໂລມຕຣ ຕິດບັນ
ນານສັນຕິບ້າຫຼາຍໄປປະມາດ ๒ ກິໂລມຕຣ ກົຈະລື່ງຢັງວັດ
ເຂົ້າຫຼຸດນີ້

ສາພທ່ວໄປຈອງແຂລ່ງສິດປົກຮຽນເຂົ້າຫຼຸດ

ເຂົ້າຫຼຸດນີ້ມີຄ້ານິຍະປັ້ນກາຫົນນຸ່ງ ມີຕິດໄຟໄໝ
ຂຶ້ນປົກດຸນອຸ່່ຫານແນ່ນ ຄູ່ເກົາມີຄໍາຫົນນຸ່ງທີ່ມີຫົນນຸ່ງທີ່ມີ
ທິນງອກຫົນເບື້ອຍອູ່ໜ້າຍດໍາ ໄດ້ແກ່ດໍາພະເຈົ້າທາກ ດໍານັ້າ
ດໍາທາກພ້າ ດໍວ່ານາງຊື່ ດໍານັ້ນມີ ແລະ ດໍາພະ ເຂົ້າຫຼຸດນີ້

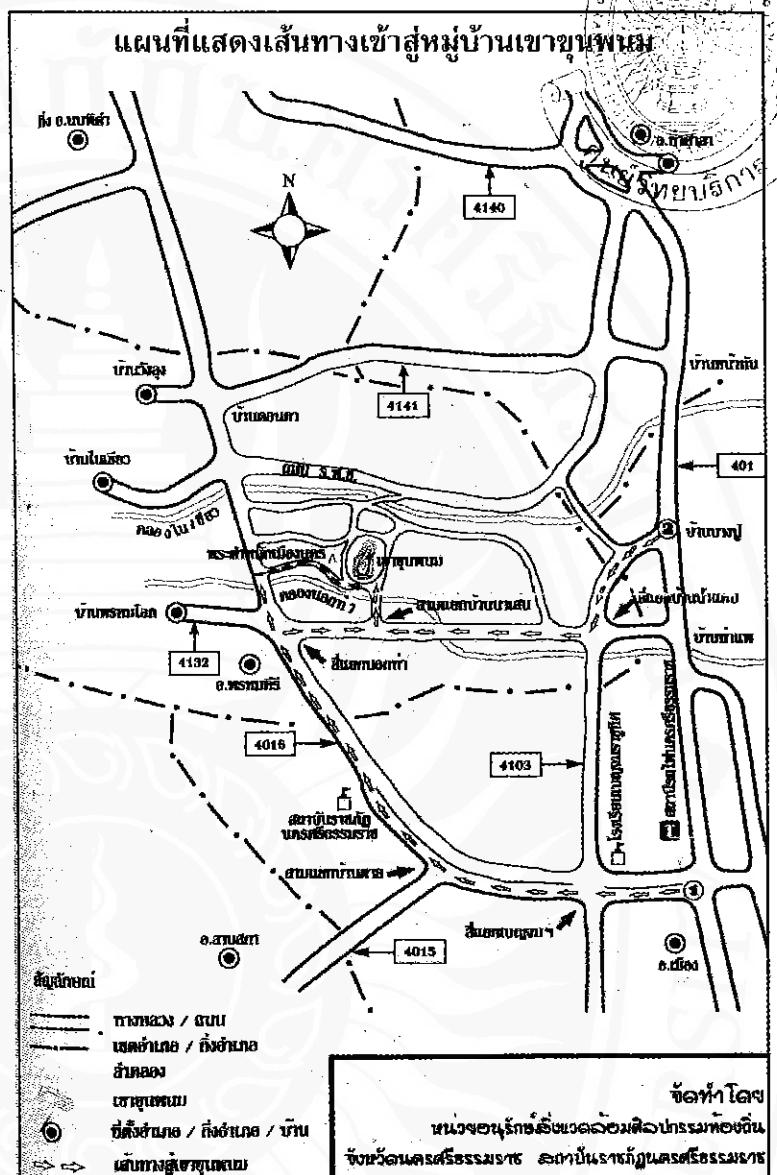

วางตัวอยู่ในแกนแน้อ-ใต้ มีความยาวประมาณ ๑๕๐ เมตร กว้างประมาณ ๕๐๐ เมตร เชิงภูเขาสูงระดับน้ำทะเลประมาณ ๔๐ เมตร ยอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเลเป็นกลางประมาณ ๑๖๕ เมตร ทางทิศใต้เป็นทางลาดชัน ทางทิศเหนือเป็นทางเดียว ทางทิศตะวันตกเป็นสวนมังคุดและสวนยางพารา ทางทิศตะวันออกเป็นสวนริวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา โรงเรียนวัดเขาขุนพนมและวัดเขาขุนพนม

ประวัติความเป็นมาของแหล่งศิลปกรรมเขาขุนพนม

ตามประวัติมีคนเชื่อกันว่า วัดเขาขุนพนมเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อครั้งสื้นรัชกาลของพระองค์ มีผู้สันนิษฐานว่าก่อนที่พระองค์จะถูกสำเร็จโทษ ได้มีการสับเปลี่ยนพระองค์ กับพระญาติหรือนายทหารคนสนิท ที่มีลักษณะคล้ายพระองค์ จากนั้นได้นำพระเจ้าตากเสด็จหนีมาประทับที่เมืองนครศรีธรรมราช โดยทรง

พนวชและทรงเครื่องวิปัสสนากรรมฐาน ประทับอยู่ที่วัดเขาขุนพนมจนสวรรคต จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จำกัดเวลาถ้าไม่ผิดสักเท่าไร ก็ต้องมีการสันนิษฐานว่า่น่าจะมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เนื่องจากมีการสร้างป้อมปราการไว้ด้านหน้าป้อม มีช่องซึ่งสันนิษฐานว่าจะเป็นที่สำหรับตั้งปืนใหญ่ มีทหารอา rakhaoy ต่อลอดเวลา ออกจากนี้ยังทำเชิงเทิน ทำป้อมวงกลมตามจะง่อน พาหน้าถ้าพระเจ้าตากทางขวา

ในอดีตวัดเขาขุนพนมเคยร้างมาแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงมีการบูรณะสิ่งก่อสร้างในวัดขึ้นใหม่ จนมีพระสงฆ์จำพรรษาดังต่อไปนี้เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้บูรณะพระอุโบสถและบูรณะบันไดนาคขึ้นถัดพระเจ้าตาก พร้อมกับจัดสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงาม

หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

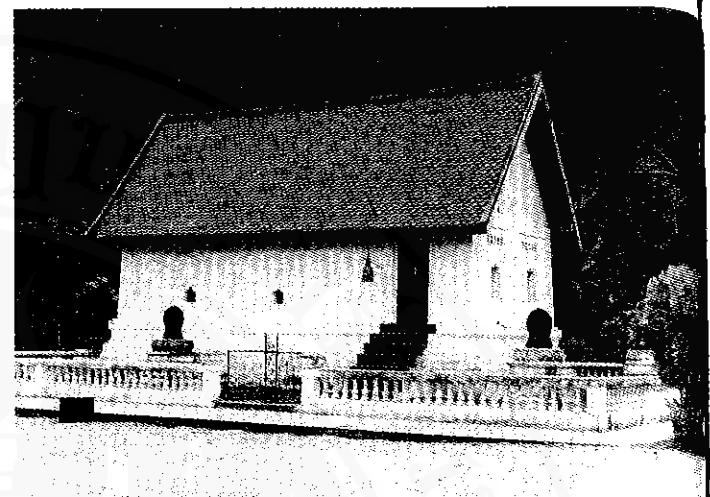
แหล่งศิลปกรรมเบaux arts ที่มีจุดเด่นอยู่ที่วัดเขาบุนพนม ซึ่งเป็นวัดที่ก่อสร้างมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ภายในวัดเขาบุนพนมมีหลักฐานที่สำคัญและปรากฏให้เห็นมีดังต่อไปนี้

๑.พระอุโบสถ

ลักษณะของอุโบสถมีขนาดเล็ก ขนาด 4.20×10.20 เมตร สูงยกพื้นสูง 0.35 เมตร โดยเป็นฐานเรียง ๒ ชั้น และฐานสูงที่ ๑ ชั้น หลังคาขั่ว ไม่มีช่อฟ้าใบระกาและหางแหงสีประดับ หลังคา ประทุทางเข้าออกจะมีด้านเดียวตรงบันไดทางขึ้นลงทางทิศตะวันออก ไม่มีหน้าต่าง ไม่มีช่องรับแสงหรือช่องระบายอากาศ ผนังด้านทิศใต้เป็นผนังทึบ จะมีช่องรับแสงโดยเว้นช่องว่างระหว่างผนังกับหน้าบัน ลักษณะอุโบสถเช่นนี้เรียกว่า “อุโบสถมหาอุด”

พระคำหนักสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

อุโบสถมหาอุด วัดเขาบุนพนม

๒.พระคำหนักสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ตั้งอยู่บริเวณระหว่างองค์พิน กາลีเชิงขา เมื่อขึ้นตามบันไดนาคประมาณ ๑๐ เมตร จะพบพระคำหนักของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่ทางซ้ายมือ บริเวณแห่งนี้ เรื่องกันว่าเป็นที่ประทับของพระองค์ วัดเขาบุนพนม ด้วยความเชื่อนี้ชาวบ้านจึงได้สร้างกุฎิไม้ไว้เพื่อระลึกถึงวีรกรรม และได้สร้างพระรูปประดิษฐ์ไว้ในกุฎิเล็กพื้อบูชา บริเวณโดยรอบกุฎิไม้มีหากำแพงก่ออิฐ เดียว แต่ได้หักพังลงจนไม่สามารถสันนิษฐานสภาพเดิมได้

๓. เตาเผา

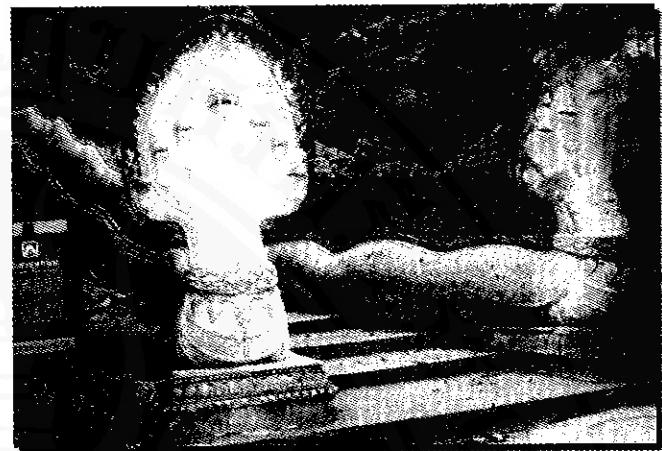
ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเชิงเขา ลักษณะเป็นรูปค่อนข้างกลม กว้างประมาณ 2.50 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.20 เมตร ลึกประมาณ 1.50 เมตร ลักษณะโครงสร้างเตาเป็นเตา ก่ออิฐ โดยวางแผ่นอิฐก่ออยู่บนหินปูนธรรมชาติ แล้วใช้ดินผสมอัดภายนอกจนแน่น พื้นล่างมีแกนอิฐยื่นออกมาขนาดกว้าง 2.25 เซนติเมตร ยาว 1.0 เซนติเมตร สูง 4.0 เซนติเมตร เป็นแกนสำหรับวางเชื้อเพลิงสูมไฟ มีช่องสำหรับใส่ฟืนทางทิศใต้ พื้นเตาเป็นชั้นแพดานเท็ง เนื้อดินเป็นสีขาวและพับก้อนปูนขาวอยู่ทั่วไป เตานี้ยังเป็นเตาปูน โดยนำหินปูนมาเผาเป็นปูนขาว คงใช้ในการก่อสร้างโบราณสถาน ในวัด

๔. ถ้ำพระเจ้าตากหรือถ้ำเขาขุนพนม

อยู่ด้านหลังอุโบสถ บันไดทางขึ้นถ้ำปัจจุบันมีรูปพญาคปุนปืนเงินเคียรสองตน แผ่นพ่อนหอดตัวเป็นราวน์ได ซึ่งมีทั้งหมด ๒๔๕ ขั้น กลางลำตัวพญาคปุนเป็นรูปพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิ ปิดตา อยู่ในวงกลมล้อมรอบด้วยลายเม็ดคน้ำค้างและก้อนดอกไม้ ด้านนอกวังกลมเป็นลายกระซัง ให้ศอพญาคปุนมีลายโน้ม สุดปลายทางพญาคปุนเป็นเชิงพาหนะใหญ่ เรียกว่า ถ้ำพระเจ้าตากหรือถ้ำเขาขุนพนม ปากถ้ำหันไปทางทิศตะวันออก พื้นที่ใช้สอยบริเวณเชิงพา ๑๕ x ๑๒ เมตร ได้ปรับปรุงให้เป็นที่วิปัสสนากรรมฐาน ส่วนสิ่งก่อสร้างดังเดิมที่ยังคงเหลืออยู่ คือ

๔.๑ ประตูทางเข้าด้านหน้า(ทิศตะวันออก) เป็นเส้าหัวเม็ดเตี้ยๆ ช่องประตูกว้างประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ติดเส้าหัวเม็ดด้านทิศเหนือ มีกำแพงแก้วเตี้ยๆ ไปติดกับผนังกำแพงก่ออิฐถือปูน ส่วนกำแพงแก้วที่ติดกับด้านทิศใต้ ปัจจุบันเปลี่ยนสภาพเป็นยกพื้นสูง ประดับกระเบื้องเคลือบ สภาพเดิมภายในกำแพงแก้วเป็นพื้นดิน ปัจจุบันได้ปูกระเบื้องดินเผาสีน้ำตาลแทน

๔.๒ กำแพงด้านทิศเหนือ เป็นกำแพงก่ออิฐถือปูนกว้างประมาณ ๒.๖๐ เมตร ยาว ๕.๓๐ เมตร สูง ๑.๘๐ เมตร กำแพงด้านทิศเหนือทำให้แบ่งพื้นที่ใช้สอยของถ้ำเกิดเป็นห้องขนาดเล็ก ๘.๓๐ x ๔.๑๐ เมตร ภายในห้องหลังกำแพง ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ๓ องค์ ด้านข้างผนังถ้ามีพระพุทธรูปปางมารวิชัยหนึ่งองค์ และพระพุทธรูปปางสมາธิสององค์ ตัวกำแพงเดิมตกแต่งด้วยเครื่องถ่ายจีน ปัจจุบันได บูรณะใหม่และนำหานกระเบื้องสมัยปัจจุบันตกแต่งแทนอย่างไรก็ได ปัจจุบันซึ่มประตูของกำแพง(ทางเข้าภายในห้องเล็กหลังกำแพง) ยังปรากฏเครื่องถ่ายลายครามจีน

บันไดนาค ทางขึ้นถ้ำพระเจ้าตากสิน

สมัยราชวงศ์หมิง กำหนดอายุราชวงศ์ควรรยที่ ๒๒ ส่วนยอดซึ่มประดิษฐานเครื่องลายครามสภาพสมบูรณ์สมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย อายุร่วมสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ แห่งราชวงศ์จักรีและเศียรเครื่องลายครามจีนในสมัยพระเจ้าคังซี(Kangxi) พ.ศ. ๒๒๐๕ - ๒๒๖๕ แห่งราชวงศ์ชิง ตกแต่งตรงบริเวณซึ่มหน้าบันหนึ่งประดุจทางเข้า

๔.๓ บริเวณซึ่มกำแพงทิศเหนือด้านในก่อเป็นเส้า ยอดเส้าคงเป็นเจี้ยย์ยอด แต่ส่วนขององค์ระหว่างหักหายไปแล้ว เหลือเพียงฐานที่เป็นฐานสิงห์หนึ่งชั้นรองรับบัวกลุ่ม

๔.๔ ประตูด้านหลังทำเป็นเส้าหัวเม็ดสองเส้า ห่มอ่อนประตูทางเข้าด้านหน้า ถัดจากเส้าหัวเม็ดไปทางทิศเหนือเป็นราวกำแพงเตี้ยๆ ไปชนกับกำแพงด้านทิศเหนือ ลักษณะเดิมคือถ้ำหนึ่งไปชนกับกำแพงด้านทิศตะวันตก

๔.๕ กำแพงด้านทิศตะวันตก เป็นกำแพงสูงประมาณ ๑.๘๐ เมตร อยู่ตระหันกับประตูทางเข้า-ออกทางด้านหน้า ยอดกำแพงไม่มีใบเสมา ในผนังกำแพงมีเส้าหลอกสามตัว เสาด้านนอกสุดมีหัวเสาคาดด้วย

ลูกเก็กอกไก่ ส่วนยอดเสาคงเป็นเจดีย์ยอดเหลี่ยมเดียวกับเสาต้นในที่ซึ่งคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ คือที่หัวเสาตกแต่งด้วยฐานสิงห์ยื่อมุนไม้สิบสอง รองรับองค์พระพังสีเหลี่ยมยื่อมุนไม้สิบสอง แต่เครื่องยอดหักหายไป เสาต้นกลางหัวเสาทำเป็นหัวเม็ด ฐานนิษฐานว่าคงมาซ้อนแซมในภายหลัง เดิมอาจเป็นเจดีย์ยอดเหมือนหัวเสาอื่น กำแพงด้านนี้ตกแต่งประดับประดาด้วยลายปูนปั้นทำเป็นรูปดอกไม้ โดยใช้เศษเครื่องลายครามจีนมาแต่งเป็นสีสันสวยงาม ส่วนที่บูรณะใหม่ได้เสริมเครื่องล้อปูนจุนใส่ไว้แทนของเดิมที่ชำรุดไป ชุดเด่นของผนังด้านนี้คือปูนปั้นรูปราหู omn jinn ราชูไม่มีมิริฟีปากล่าง การແນนອอก สองมือประคองดวงจันทร์(งานกระเบื้อง) ล้อปูนแยกเป็นวัวคล้ายจะกอลืนกิน เครื่องประดับของราชู อาทิ เครื่องประดับศีรษะ กำไลด้านบนและกำไลข้อมือ ตกแต่งด้วยเศษเครื่องลายครามจีน นายภูวงค์ สุนทรวิช ผู้เชี่ยวชาญเครื่องถ่ายจีนกำหนดอายุระหว.พ.ศ.๒๐๕๖-๒๔๑๗ หรือครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ได้ชี้มาราหู omn jinn เป็นชิ้นเล็กๆ ประดิษฐ์ในพระพุทธรูปหินทราย ประทับนั่งขัดสมาธิร้านปางมารวิชัย จีวรห่นเฉียง ขายสังฆภูมิเป็นลายเขียวตะขานลักษณะพุทธศิลป์เป็นศิลปะท้องถิ่นสมัยอยุธยา

๔.๖ ลานหน้าค้อ พื้นที่ใช้สอยส่วนใหญ่อยู่ในวงโอบล้อมของกำแพงด้านทิศเหนือ - ตะวันตกและกำแพงแก้ว ปูจุบันก่อยกพื้นปูด้วยกระเบื้องดินเผาสีน้ำตาล ชาวบ้านมีความเชื่อที่สะท้อนออกมายในรูปเพลงร้องเรื่อง(เพลงกล่อมเด็ก) เล่าถึงประวัติศาสตร์ช่วงปลายสมัยกรุงชนบุรีถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีได้ถูกสำเร็จโดยตามที่ปรากฏในพงศาวดารหลวง หากแต่เมืองการด้านเปลี่ยนตัวโดยอาพระญาติหรือนายทหารคนสนิทที่มีลักษณะคล้ายพระองค์ถูกสำเร็จโดยแทน ส่วนพระองค์เสด็จลงเรือหนึ่งมายังเมืองนครศรีธรรมราช ได้พนวนและ

มาประทับที่วัดเขาบุนพน ทรงเจริญวิสสนากรรมฐานอยู่ณ ถ้ำแห่งนี้ ชื่อถ้ำพระเจ้าตากซึ่งมีที่มาด้วยเหตุผลนี้เป็นสำคัญ ภายในลานหน้าค้อจึงมีสัญลักษณ์ที่ระลึกถึงวิรกรรมของพระองค์ ในปัจจุบันพระรูปปั้นพระเจ้าตากสินมหาราช ได้นำมาประดิษฐ์ไว้ในพระตำหนักพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งอยู่บริเวณบ้านไกดังขึ้นถ้ำ

ปูจุบันภายในลานหน้าค้อยังมีรูปยักษ์สองตัวอยู่ด้านหน้าของเสาหัวเม็ดตรงประตูหลัง เดิมยักษ์ทั้งสองอยู่ที่บันไดนาค ก่อนที่จะเข้าสู่พิพิธภัณฑ์หน้าที่ไฟประดุจ เด้าน้ำไปทางศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจีน เครื่องประดับตกแต่ง ได้แก่ เครื่องประดับศีรษะ สายสร้อยสั่งวัด เกี้มชัต ริวพ้านุ่งประดับด้วยเครื่องลายครามจีน สมัยราชวงศ์หมิงตอนปลายถึงราชวงศ์ชิงตอนต้น ซึ่งอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๓

๔.๗ บริเวณถ้ำพระเจ้าตากได้พับโบราณวัตถุที่มีค่ามาก many ได้แก่ รอยพระพุทธบาทจำลองแกะไม้และพระพุทธรูปศิลปะอยุธยาเป็นจำนวนมาก ปูจุบันโบราณวัตถุเหล่านี้เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์วัดเขาบุนพน

๔.๘ กำแพงด้านทิศตะวันตกสุด เป็นกำแพงด้านในสุด อยู่ด้านจากกำแพงด้านทิศตะวันตก ๒.๓๐ เมตร ก่อปิดด้านในสุดของผนังเพิงพาด้านตะวันตกทำให้เกิดห้องเล็กๆ ขนาด ๕.๓๐ x ๕.๒๐ เมตร หนึ่งห้องหน้าห้องมีชื่อประดุจทางเข้า ปูจุบันได้นำพระบรมสาทิสัจ្រณ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาประดับไว้ที่ชั้นประดุจ ภายในห้องเล็กๆ บริเวณหลังถ้ำด้านในมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์หนึ่งองค์ กล่าวกันว่าเป็นพระพุทธรูปประจำวันประสูติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เศียรพระพุทธรูปหันไปทางทิศตะวันออกและพระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ

๔. ถ้ำและเพิงพา

นอกจากถ้ำพะเจ้าตากซึ่งเป็นถ้ำที่สำคัญที่สุด บนเขายุนพนม มีการตัดแปลงสภาพถ้ำและเพิงพาให้ เป็นสถานที่วิปัสสนากรรมฐานแล้ว ยังมีถ้ำและเพิงพา อีกหลายแห่งที่มีความคงทนธรรมชาติ ได้แก่

๔.๑ ถ้ำตาเกฟ้า อยู่ใกล้กับถ้ำพะเจ้าตาก หน้า ถ้ำเป็นเพิงพาลักษณะเป็นลานโล่ง มีผู้พบร่องรอยหินที่ ถ้านี้ ถ้ำตาเกฟ้าสามารถใช้หลบฝนหรือที่พักชั่วคราว ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

๔.๒ ถ้ำแม่ชี อยู่ใกล้กับถ้ำตาเกฟ้า โดยแยกจาก ถ้ำตาเกฟ้าไปทางขวาเมื่อ มีช่องทางเดินแคบๆ ประมาณ ๑๐ เมตร สภาพถ้ำสามารถใช้เป็นที่พักได้

๔.๓ ถ้ำฤๅษิณ อยู่ห่างจากถ้ำพะเจ้าตากไป ทางทิศใต้ ต้องลัดเลาะไปทางขวาประมาณ ๑๐ นาที สภาพถ้ำสามารถใช้เป็นที่พักได้

๔.๔ ถ้ำพีระด อยู่ห่างจากถ้ำพะเจ้าตากไปทาง ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ใช้เวลาปีนเขาประมาณ ๕-๗ นาที ถ้ำแห่งนี้เคยมีผู้พบรูปพระพุทธรูปปางมารวิชัย ๓ องค์ ปักจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์วัดเทาญุนพนม

๔.๕ ถ้ำบุญมี อยู่ใกล้กับตำหนักสมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราช อยู่ทางซ้ายเมื่อ ห่างจากบ้านໄడนคร ประมาณ ๒๐ เมตร ชื่อถ้ำบุญมีเป็นชื่อพระสงฆ์ที่มาใช้ ถ้ำเป็นที่วิปัสสนากรรมฐาน ประ祐ชนของถ้ำบุญมีใช้ เป็นที่หลบฝนได้ชั่วคราว แต่เป็นแหล่งยาศพไม่ได้ เพราะ สภาพชื้นแฉะ

๔.๖ ถ้ำน้ำหือรือถ้ำพญานาค อยู่ทางทิศใต้ของ เขายุนพนม ติดกับถนนไปก่อนถูกอนบพิตำและเข้าสู่ ตัวเมืองกรุงศรีธรรมราช ปากถ้ำตรงเชิงเขาหันไปทาง ทิศใต้ หน้าถ้ำมีพระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืน พระหัตถ์ซ้ายจับกรล้อ(ล้อเกวียน) มีนูนถ้าด้านซ้ายมือ ของพระพุทธรูปเป็นปูนปั้นอุบasa ก ปากถ้ำเป็นเพิงพา

ถ้ำตาเกฟ้า อยู่ค้านล่างบริเวณลานหน้าถ้ำพะเจ้าตาก

ถ้ำแม่ชีอยู่ใกล้กับถ้ำตาเกฟ้า ภายในมีช่องทางเดินแคบๆ

ขนาด ๒x๕ เมตร ชอกถ้ำกว้างประมาณ ๑.๑๐ เมตร ลึกไปประมาณ ๑๐ เมตร จะมี弄น้ำลีกประมาณหัวเข่า มีช่องทางน้ำไหลเป็นลำธารได้กวาดใจไปทางอุโมงค์พิ划 และถ้ำเจดีย์ได้

ภายในถ้ำหล่านี้นอกจากจะมีหินอกหินอ่อน สวยงามแล้ว บางถ้ำยังมีโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ผังอยู่ จึงมีผู้หานแก่ประจำชนส่วนตน ไปบุดทำลาย เสียหาย แต่ปัจจุบันชาวบ้านเขายุนพนมช่วยกันดูแล ให้นอนอยู่ได้

๕. ร้อยพระพุทธบาท

เป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายสังรัตนโกสินทร์ ตอนต้น ราษฎรศัตรูรายที่ ๒๓-๒๔ ร้อยพระ พุทธบาท ทำด้วยไม้ ห้านหน้าแกะสลักหลวงลายบน แผ่นขินคำ ฝังลงไว้ในเนื้อไม้เป็นลวดลายมงคล ๑๐๘ เดินอยู่ที่ถ้ำพะเจ้าตาก ขนาดกว้าง ๖๓ เซนติเมตร ยาว ๑.๙๒ เมตร

๓. ພຣະພູທຮຽບ

๓.๑ ພຣະພູທຮຽບປາງປະທານອກຍ້ ສໍາຮິດ ເປັນ
ຝຶນເຊົ່າງສົມຍ້ອຍຊາແບບອຸ່ຖອງ ມີອຸ່ງຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២០
ພຣະພູທຮຽບມີລັກຍະປະປະທັບຢືນບັນຫຼານບ້າວໜາຍ ຮອງ
ດ້ວຍຫຼານແປດໜ້າຍ ຍກພຣະທັດໜ້າວເສມອພຣະອຸຮະ
ພຣະທັດໜ້າຍແນບຂອບຈິວຮ່ານຄຸມ ມີໄຣພຣະສກ ຮັຄມີ
ເປັນປັລາດີຕີຍ ພຣະນາສິກໂດ່ງ ພຣະໂອມຮູ້ທາດ
ພຣະກຣະຍາວ ພຣະນາທ່ານາໄຫຼູ່ ເປັນພຣະພູທຮຽບ
ສໍາຮິດຈາດໃຫຼູ່ທີ່ສຸດທີ່ພົນໃນຄ້າເຫັນພນມ

๓.๒ ພຣະພູທຮຽບປາງວິຕຣະ ສໍາຮິດ ກໍາຫັນດ
ອາຢູ່ຮາວປາຍພູທຄຕວຣາຍທີ ១៣ ມີລັກຍະປະປະທັບນັ່ງ
ຂັດສາມາທີຣານ ພຣະນາທ້າຍໜ້ອນພຣະນາທ່າວ

๓.๓ ພຣະພູທຮຽບປາງນາຮົມວິຫຍ ສໍາຮິດ ເປັນຝຶນເຊົ່າງ
ເຊົ່າງສົມຍ້ອຍຊາ ມີອຸ່ງຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២២ ພຣະພູທຮຽບ
ມີລັກຍະປະບັດສາມາທີຣານ ເກົ່າພຣະພັກຕົກມີປີລະປ່ອທົ່ວອິນ
ພຣະໂອມຮູ້ແບະ ຮັຄມີທັກຫາຍ

๓.๔ ພຣະພູທຮຽບປາງສາມາທີ ສໍາຮິດ ເປັນຝຶນເຊົ່າງ
ເຊົ່າງສົມຍ້ອຍຊາ ມີອຸ່ງຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២០-២១
ມີລັກຍະປະປະທັບນັ່ງຂັດສາມາທີຣານອູ່ບັນຫຼານບ້າວເຖິ່ງໆ
ພູທຄລັກຍະສາຍງານ ເມື່ອພຣະສກເປັນເມື່ອສາກູ ຮັຄມີ
ເປັນປັລາ ຂາຍສັງໝາກີເປັນຮອຍຫັກຍາວຈົດພຣະນາກີ
ຫຼານແຕກທັກໄປຈານເຖິ່ງໆຫັນຕັກຄຳນ້າຫວາ

๓.๕ ພຣະພູທຮຽບປາງສາມາທີ ສໍາຮິດ ເປັນຝຶນເຊົ່າງ
ເຊົ່າງສົມຍ້ອຍຊາ ກໍາຫັນດອາຢູ່ຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២២
ພຣະພູທຮຽບມີລັກຍະປະບັດສາມາທີຣານບັນຫຼານປົມໜ້ ຂາຍສັງ^{ໜ້}
ໝາກີເປັນຮອຍຕັດຍາວຈົດພຣະນາກີ ເມື່ອພຣະສກເປັນ
ເມື່ອສາກູ ຮັຄມີເປັນປັລາ ພຣະກຣະດ້ານຂ່າວທັກຫາຍ

๓.๖ ພຣະພູທຮຽບປາງນາຮົມວິຫຍ ນຸ່ຈິນ ເປັນ
ພຣະພູທຮຽບ ສົມຍ້ອຍຊາຕອນປາຍເຖິ່ງຮັດນໂກສິນທີ
ຕອນຕັ້ນ ມີອຸ່ງສົມຍ້ອງຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២៣ - ២៤

ພຣະພູທຮຽບປາງນາຮົມວິຫຍ ກໍາດ້ວຍສໍາຮິດ

ພຣະພູທຮຽບມີລັກຍະປະບັດສາມາທີຣານອູ່ບັນຫຼານສູງ ຫຼານ
ດັ່ງສຸດແກະລາຍກີບນັບຮອງບັນຫຼານລົງໆ ຄ່າວນນັບສຸດຂອງ
ຫຼານແກະລາວລາຍນັບຄວ່ານ້ຳຫວາຍ ດ້ວຍຫຼັງພຣະກຣັງ
ສອງຫັ້ງນີ້ລວດລາຍແກະສລັກ ຂາຍສັງໝາກີແລະຂອບສັງ^{ໜ້}
ແກະສລັກລວດລາຍ ມີໄຣພຣະສກ ຮັຄມີເປັນນັບຕຸນທຳຮຸດ
ພຣະກຣະທັກຫາຍ

๓.๗ ພຣະພູທຮຽບປາງນາຮົມວິຫຍ ນຸ່ທອງດໍາ ເປັນ
ຝຶນເຊົ່າງສົມຍ້ອຍຊາ ມີອຸ່ງຮາວພູທຄຕວຣາຍທີ ២០-២១
ມີລັກຍະປະປະທັບນັ່ງຂັດສາມາທີຣານເຫັນເອົ້າຫຼານປົມໜ້ ແກະ
ສລັກລວດລາຍຫວາຍ ກຣອງຈິວຮ່ານເລີ່ມຂອງຈິວແລະ
ສັງໝາກີແລະລາຍໄຟ່ປາ ຂອບສັງແກະສລັກລວດລາຍ
ເກີມາລາທັກຫາຍ ລັກຍະເປັນພຣະພູທຮຽບແບບສິລປະ
ກາຄໄຕ້

๗.๔ พระพุทธรูปปางมารวิชัย บุทโงค์ สามัญ อุษณาตตอนปลาญถึงรัตนโกสินทร์ตอนด้าน มีอายุสมัย ราชพุทธศตวรรษที่ ๒๓ - ๒๔ ประทับนั่งขัดสมาธิรับ บนฐานสูง แกะสลักเป็นลายบัวหงายมีฐานสิงห์รองรับ สภาพชำรุดทองคำฉีกขาดดังแต่ฐานไปจนถึงหน้าตัก บุบหักงอก พระกรรไณ์ด้านขวาหัก พระเกตุมาลา หลุดหาย

๗.๕ พระพุทธรูปปางมารวิชัย บุทโงค์ สามัญ อุษณาตตอนปลาญถึงรัตนโกสินทร์ตอนด้าน มีอายุราช พุทธศตวรรษที่ ๒๓ - ๒๔ ประทับนั่งขัดสมาธิรับ ครองจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจระเข้พระนาภี พระกรรไณ์หักส่องข้างยาวประพะอังสา พระเกตุมาลา หลุดหาย

๗.๖ พระพุทธรูปปางมารวิชัย บุทโงค์ สามัญ อุษณาตตอนปลาญถึงรัตนโกสินทร์ตอนด้าน ประทับนั่ง ขัดสมาธิรับหนีอฐานแกะสลักลายบัวหงาย ชายสัง- ฆาฏิมีรอยหยัก เกตุมาลาชำรุด

๗.๗ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ทองเหลือง ฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลาญ อายุสมัยราชพุทธศ- ตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ มีลักษณะขัดสมาธิรับหนีอฐาน ปีทม์ แกะลวดลายบัวหงาย มีไறะระศก พระเกี้ยรเรียง รัศมีเป็นบัวตูม ครองชายจีวรห่มเฉียง ชายสังฆาฏิยาว จระเข้พระนาภี ครอบบับสนงที่ทำเป็นเส้นคาดรอบเอว

๗.๘ พระพุทธรูปทรงเครื่องปางਸਮਾਹਿ ਸਾਰਿਦ ฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลาญ อายุสมัยราชพุทธ- ศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ พระพุทธรูปมีลักษณะขัดสมาธิ รับหนีอฐานปีทม์ ทรงเครื่องแบบกษัตริย์ ทรงกำไล ด้านแขนและกำไลข้อพระกร ยอดมงกุฎหัก ด้านหลัง มีรอยแตก

พระพุทธรูปปางਸਮਾਹਿ ਸਾਰਿਦ ขัดสมาธิรับ

๗.๙ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ਸਾਰਿਦ สามัย อุษณาตตอนปลาญถึงรัตนโกสินทร์ตอนด้าน อายุสมัยราช พุทธศตวรรษที่ ๒๓ - ๒๔ พระพุทธรูปขัดสมาธิรับ บนฐานเขียงเรียง ลักษณะเค้าพระพักตร์เป็นแบบ พื้นเมือง เกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง เม็ดพระศักดิ์ ห่มจีวรเฉียง ชายสังฆาฏิยาวจระเข้พระนาภี

๗.๑๐ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ਸਾਰਿਦ เป็นฝีมือ ช่างท้องถิ่นสมัยอยุธยา อายุสมัยราชพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ถึงด้านพุทธศตวรรษที่ ๒๓ มีลักษณะขัดสมาธิรับ ลักษณะเป็นแบบพื้นเมือง พระเกตุมาลาเป็นเปลวเพลิง เม็ดพระศักดิ์แบบ พระพักตร์ใหญ่ พระขนงเป็นแผงใหญ่ พระนาฬิกเล็กแบบ พระโอม੍ਰਸ਼੍ਵਯօਲੀਕਨੋਯ ครองจีวร ห่มเฉียง ชายสังฆาฏิเป็นรอยตัดยาวจระเข้พระนาภี

๗.๑๕ พระพุทธรูปปางประทานอภัย สำหรับ เป็นฝิมือช่างห้องถินสมัยอยุธยา กำหนดอายุรากว่าพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ มีลักษณะประทับยืนบนแท่นฐาน เกตุมาลาเป็นปีสูง พระพักตร์เรียว พระขนงเป็นเส้นหนา พระโสายสีเล็กบาง พระศอเป็นปล้อง ครองจีวรหั่นคอกลุ่ม พระหัตถ์ขวายกเสมอพระอุระ พระหัตถ์ซ้ายแนบจีวร

๗.๑๖ พระพุทธรูปปางประทานอภัย สำหรับ เป็นฝิมือช่างห้องถินสมัยอยุธยา มีอายุสมัยรากว่าพุทธศตวรรษที่ ๒๓ พระพุทธรูปมีลักษณะประทับยืน มีไพรพระศอก พระเกตุมาลาเรืองกระด้าง พระพักตร์แสดงลักษณะพื่นเมือง พระศอเป็นปล้อง ครองจีวรหั่นคอกลุ่ม พระหัตถ์ขวาห้ารูด พระหัตถ์ซ้ายแนบจีวร

๗.๑๗ พระพุทธรูปปางห้ามญาติ(หรือปางห้ามพระแก่นจันทร์) สำหรับ เป็นฝิมือช่างห้องถินสมัยอยุธยา กำหนดอายุรากว่าพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ ประทับยืน เกตุมาลาเป็นปีสูง ลักษณะผอมบาง พระเกตุมาลาแหลม พระพักตร์เล็ก ยกพระหัตถ์ซ้ายเสมอพระอุระ พระหัตถ์ขวาแนบจีวร ครองจีวรหั่นคอกลุ่ม พระกรรษณ์ขวาหักหาย

๗.๑๘ พระพุทธรูป(ห้ารูด) เมื่อประมาณเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖ มีชาวบ้านจากต่างถินเข้ามาลักษณะบุดคันหาสามบัดตามซอกหินภายในถ้ำเขาบุญพนม และได้พบพระพุทธรูปปางของคืบอยู่ในสภาพสมบูรณ์ บางองค์ห้ารูด เป็นจำนวนมาก เป็นพระพุทธรูปประทับยืน น่าจะอยู่ในราชศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ หลังจากทราบข่าวว่ามีการลักลอบบุดคันและได้นำพระพุทธรูปไปเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติส่วนตน ชาวบ้านเข้าบุญพนมโดยการนำของนายสัมพันธ์ ทองสวัสดิ์ ได้ติดตามนำพระพุทธรูปกลับคืนมาเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์วัดเขาบุญพนม เพื่อเก็บไว้เป็นสมบัติของชาวเขาบุญพนมต่อไป

วัดเขาบุญพนมทางประวัติศาสตร์

อาจารย์ประภา นันหมิตร ได้บันทึกประวัติศาสตร์ท้องถินตามคำบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของ เขาบุญพนมไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เรื่อง “ตามรอยพระเจ้ากัวดเขาบุญพนม” ว่า

วัดเขาบุญพนม เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราชวัดหนึ่ง หากคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินไม่ได้สืบพระราชบรมเนื้อพระลูกสำเร็จไทย แต่พระเจ้าตากสินลื้นพระราชบรมเนื้อในสมณเพศที่วัดเขาบุญพนม โดยมีความเชื่อว่า เมื่อตอนปลายสมัยกรุงธนบุรี ตามประวัติศาสตร์บันทึกว่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระวิกลจริตประศพที่นี่เพื่ออน เนื่องจากภัยว่าทรงบรรลุโสดาบันนั้น จึงทรงบังคับพระสงฆ์หันผู้ใหญ่ให้กราบไหว้พระองค์ เป็นการใหญ่ บ้านเมืองจึงเกิดความวุ่นวาย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (ครั้งดำรงตำแหน่งสมเด็จเจ้าพระยามหาขัยตรีสีก) จึงทรงสำเร็จไทย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีแล้วทรงเขียนครองราชย์ต่อมา

จากเหตุการณ์ตอนนี้มีผู้สันนิษฐาน แล้วอ้างหลักฐานประกอบต่างกันออกไปว่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ไม่ได้ลูกสำเร็จไทยตามพงศาวดาร ทั้งนี้มีการสับเปลี่ยนตัวโดยเอาพระญาติหรือทหารที่มีลักษณะคล้ายพระองค์ไปแทน และพาพระองค์ลงเรือหนึ่นไปเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อถึงเมืองนครศรีธรรมราชก็ พนวยเดลวสศีจประทับที่วัดเขาบุญพนม ทรงเจริญวิปัสสนากรรมฐานจนสวรรคต เมื่อสวรรคตแล้วพระอัฐิของพระองค์ท่าน ถูกนำไปฝังไว้ ณ ช่วงซุ้ยด้านหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช

มีผู้สันนิษฐานว่า ตอนสมเด็จพระเจ้าตากสินประทับที่วัดเขาบุญพนมนั้นมีการเตรียมทางหนึ่นที่ໄล่ไว้พร้อม โดยทำเป็นป้อมวงกลมที่จะอ่อนหนึ่นห้าด้วยหัวควมเมื่อ ด้านหน้าป้อมมีช่องสำหรับตั้งเป็นใหญ่

ມີທາງໄວ້ອາຮັກຫາສົນເຊື່ອພະເຈົ້າຕາກສິນອູ່ຕົດອຸດ
ເວລາ ສ່ວນທັນຄ້າດ້ານຫ຾້ມີມີອາຄາຣກ່ອອື້ອົງດື່ງ
ທັດໜັນນີ້ ມີຜູ້ບອກຄ່າວ່າວ່າເປັນທີ່ປະທັບຂອງສົນເຊື່ອ
ພະເຈົ້າຕາກສິນ

ໃນສ່ວນທີ່ມີຜູ້ບອກຄ່າວ່າອ້າງຕາມຄວາມເຂົ້າເຖິງ
ເນື່ອງກັບສົນເຊື່ອພະເຈົ້າຕາກສິນ ມີຫລັກສູານດັ່ງນີ້

(១) ມີຄ້າຄ້າຫນີ້ເຊື່ອວ່າ ຄ້າພະເຈົ້າຕາກສິນ
(ອູ່ດ້ານທັດໜັນຄາລາພະເຈົ້າຕາກ)

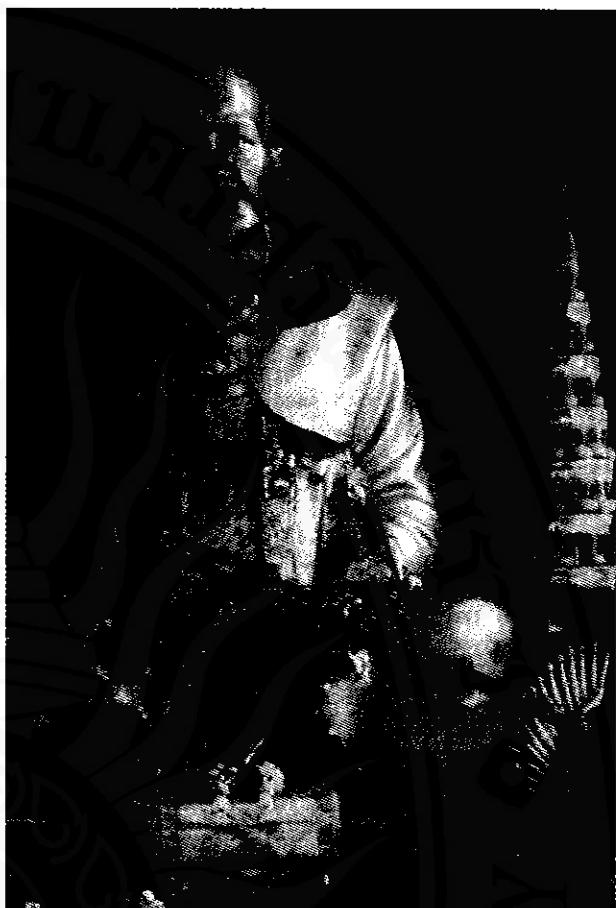
(២) ຕັ້ນທາງບັນໄດ້ເຂັ້ມຄ້າ ມີຫາກຕຶກ ຂາວບ້ານ
ເຮົາກວ່າ ຕຶກພະເຈົ້າຕາກ ຂະນະນີ້ທີ່ຫາກຕຶກໄດ້
ກ່ອສ້າງຄາລາພະເຈົ້າຕາກ

(៣) ເພັ່ນຮ້ອງເຮືອບທໍານີ້ ຜົ່ງນາງຜ່ອງ
ພັດທັນນີ້ ອາຍຸ ៨១ ປີ ອູ່ໜີ່ທີ່ ៣ ຕຳບັນບ້ານແກະ
ເປັນຜູ້ຮ້ອງໃຫ້ ພົ່ງວ່າ

ຄືອນ້ອງເຫຼວ	ຄືອດັ່ນກລ້ວຍໝາຍ
ວັດເຫາບຸນພນນ	ເຫວດາອງຄໍໄຫນເປັນຜູ້ຂົບ
ໜົນໜ້ວຍເຫວາພາ	ໜົນຄ້າຄົາໄວ້ກ່ຽບ
ເຫວດາອງຄໍໄຫນເປັນຜູ້ຂົບ	ວັດເຫາບຸນພນນເຫຼວ
ສັງສາຣເຫຼວ	ແປະໜ້າວດຍາວຣາສິນທຸກໆ
ເຫາຄຟໄສ່ໂລງດີນູກ	ຄ້າງໄວ້ໃນຄອນຄອງ
ສູງເຈົ້າຂອມໜ່ອມຫລັດ	ຂ່າຍກັນຄືອຄັດຮົດຍື່ຍງ
ຄ້າງໄວ້ໃນຄອນຄອງ	ຄ່ອຍປັບໃນມຽງໃຫ້ຢູ່ເຫຼວ

“ແປະໜ້າວດຍາວ” ນໍາມາດີ່ງ ພະເຈົ້າຕາກສິນບວກ
ແບບເຈີນ ໄນໄກນ້າວດໄກນ້າໂຄຣາໂກນຄົ້ວ (ມາຫາຍານ)
“ໂລງດີນູກ” ຄື່ອ ໂໂລ ໄນໄໝ້ໜຸ່ມສັງກະຕື “ຄ້າງໄວ້ໃນຄອນຄອງ”
ຄື່ອ ຄ້າງໄວ້ໃນປັບນຸ່ງເຫາ ສວນສນມກຽມວັງ “ລັດຕະ” ຄື່ອ
ຄຟທີ່ໄໝໃຫ້ສາມັ້ນໜຸ່ນ “ມຽງໃຫ້ຢູ່” ຄື່ອ ມຽງຮຸດລວງທີ່ສ້າງ
ຂຶ້ນໃນເມືອງນគຣຄຣີຮຣມຣາຊ

ຈາກເພັ່ນກລ່ອມເດືອກຫຼື້ອ້າງຫາວັນເຮືກວ່າ ເພັ່ນ
ຂຶ້ນ້ອງ ຜົ່ງມີຄວາມໝາຍເກີ່ມກັບພະເຈົ້າຕາກສິນວ່າມີນັກ-
ບວກຜູ້ຫນີ້ຈີ່ມີບຣາດສັກດີສູງສ່າງ ໄດ້ສິ່ນຫົວດີທີ່ວັດເຫາບຸນ-
ພນນ ຜົ່ງນ່າຈະໝາຍເສີ່ນສົນເຊື່ອພະເຈົ້າຕາກສິນນັ້ນອັງ

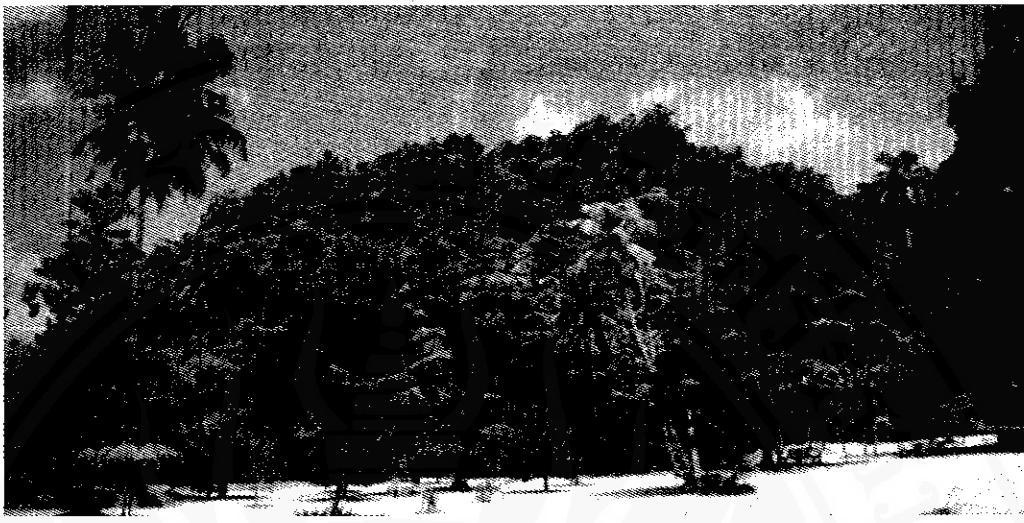
ພະບຽນສາຂືດລັກສົມເຊື່ອພະເຈົ້າຕາກສິນມหารາຊ ໃນຫຼຸດບຣັພຊ
ແລະຫຼຸດພຣມມາກນັດວິທີ່ ກາຍໃນພຣະດຳຫັນກພະເຈົ້າຕາກສິນມหารາຊ
ຝຶ່ງຜູ້ຄົນນີ້ມາກຣາບໄຫວ້ອ່າງປະຈຳ

ຈາກຫລັກສູານທີ່ກ່າວມານີ້ ນ່າງຈະສັນນິຍຽານໄດ້ວ່າ
ສົນເຊື່ອພະເຈົ້າຕາກສິນຈະເສີ່ນມາປະທັບທີ່ວັດເຫາບຸນ-
ພນນຈົງກີ່ໄດ້ ແຕ່ທັງນີ້ກຣາບກັນມາເພີ່ມຄຳນັກຄ່າທ່ານ້ຳ
ຈະຈົງເທົ່າຍ່າງໄຮໄໝໄໝໄດ້ຢືນຢັນ

ສຕາປັດຍກຣມໃນວັດເຫາບຸນພນນ

ສຕາປັດຍກຣມທີ່ສໍາຄັນໃນວັດເຫາບຸນພນນ ມີດັ່ງນີ້

(១) ພິພີນກັນທີ່ວັດເຫາບຸນພນນ ເປັນສຕາທີ່ຈະ
ຮັບຮັບໂນຣາລວັດຖຸແລະຕິລປວັດຖຸອັນມີຄ່າເປັນສນັບຕິຂອງວັດ
ເຫາບຸນພນນ ຕັ້ງອູ່ໄກລື້ກຸງເຈົ້າວາສ

เขาบุญพนน

- (๑) พระตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช เจ้าอาวาสไปทางประดุจด้านทิศตะวันออก จะเห็นพระตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชอยู่ทางซ้าย เป็นรูปแบบทรงไทยประยุกต์
 (๒) ภูมิเจ้าอาวาส เป็นตึกชั้นเดียว ก่ออิฐถือปูน เป็นสถานที่ที่พ่อท่านกล่าวอดีตเจ้าอาวาสวัดเขาบุญพนน อาศัยอยู่จนร่วมภาพ

ลักษณะครุภัณฑ์และสังคมบริเวณแหล่งศิลปกรรม วัดเขาบุญพนน

ด้านประชากร

ประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณวัดเขาบุญพนน นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด มีส่วนร่วมในการคุ้มครองและพัฒนาวัด ร่วมประกอบกิจกรรมทางศาสนาอยู่เป็นเนื่องนิ่ง มีประเพณีสำคัญประจำวัดได้แก่ ประเพณีให้ทานไฟในวันเข็มปีใหม่ ประเพณีแห่เศียรพระพรหม ในวันสงกรานต์และอาบน้ำคันแก่ในวันเดียวกัน และประเพณีสาราทเดือนสีบ

ด้านเศรษฐกิจ

ชาวเขาบุญพนน เป็นเกษตรกรรมสวนผสมร่วมปศุกิจ มีอาชีพขาย เผา ลงยาด ได้รับผลผลิตดี มีฐานะทางเศรษฐกิจเลี้ยงตนเองได้

สภาพปัจจุบันและแนวทางการอนุรักษ์ แหล่งศิลปกรรม วัดเขาบุญพนน

สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันของวัดเขาบุญพนน คือ การพบโบราณวัตถุพระเครื่องบูชาในถ้ำเขาบุญพนนมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้ชาวบ้านลักษณะเข้าไปบุกค้นอยู่เสมอ เป็นเหตุให้โบราณวัตถุถูกทำลายอย่างรุกรานไม่ถึงการณ์

แนวทางการอนุรักษ์

(๑) ควรสร้างความตระหนักให้ชาวบ้านเข้าบุญพนนเกิดความรู้สึกว่า “เขาบุญพนน” เป็นมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้ถูกหลานสืบท่องมา ให้ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีความรู้สึกว่า “เขาบุญพนน เป็นมรดกที่เราควรภาคภูมิใจ” และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาไว้ต่อไป

(๒) ควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาสาชาวบ้านในการเฝ้าระวังในการเข้ามาลักษณะสำรวจและชุดค้นแหล่งโบราณคดีในถ้ำเขาบุญพนน โดยมีหน่วยลาดตระเวนในยามวิกาล และส่วนราชการที่มีส่วนรับผิดชอบ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งโบราณคดีที่เป็นสมบัติของชาติ

